

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พุทธศักราช 2540” นี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งในการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
2. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของประชาชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540
4. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งมาจาก 5 สาขาอาชีพเท่าๆกัน ซึ่งได้แก่ ข้าราชการ นักวิชาการ สื่อมวลชน ผู้ประกอบการ/นักธุรกิจ และองค์กรอิสระ (NGO) เนื่องจากคณะผู้ศึกษาคาดว่ากลุ่มดังกล่าวจะมีความรู้ความเข้าใจ มากกว่ากลุ่มอาชีพอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อสามารถได้ข้อมูลลึกอีกระดับหนึ่ง หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistic Package for the Social Science) ซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างคือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ และแนวโน้มสู่ส่วนกลาง ส่วนสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานคือ Chi-squares และ Correlation

ผลการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้ความเข้าใจด้านสิทธิเข้าตรวจดูข้อมูลข่าวสารมากเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านสิทธิในการร้องเรียนด้านสิทธิยื่นขอข้อมูลข่าวสาร และด้านสิทธิอุทธรณ์ตามลำดับ
2. ตัวแปรลักษณะภูมิหลังทางสังคม ซึ่งได้แก่ ระดับการศึกษา และอาชีพของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ส่วนเพศไม่มีความสัมพันธ์

3. วัฒนธรรมทางการเมืองของไทยดั้งเดิม ด้านไม่สนใจเรื่องการเมือง ด้านเกรงกลัวผู้มีอำนาจทางการเมือง และด้านนิยมระบบอุปถัมภ์ มีความสัมพันธ์กับความรับรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

4. ประสบการณ์ทางการเมือง ด้านการใช้สิทธิ ด้านการเสนอความคิดเห็น และด้านความสนใจศึกษาเรื่องการเมือง มีความสัมพันธ์กับความรับรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

5. ประสบการณ์เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ด้านการใช้สิทธิ ด้านการเสนอความคิดเห็น และด้านความสนใจศึกษาพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มีความสัมพันธ์กับความรับรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

6. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จากการฝึกอบรม มีความสัมพันธ์กับความรับรู้ความเข้าใจของประชาชนในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อไม่มีความสัมพันธ์

7. ปัญหาอุปสรรคของประชาชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้แก่ ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทั้งในเรื่องสิทธิ และวิธีปฏิบัติตามกฎหมาย ประกอบกับประชาชนบางกลุ่มยังมองว่าการใช้สิทธิในเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องไกลตัว และไม่อยากยุ่งเกี่ยวเรื่องการเมือง จึงไม่ให้ความสำคัญเท่าที่ควร ในส่วนของภาครัฐเองยังไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ระบบราชการไม่มีความทันสมัยและมีขั้นตอนยุ่งยาก ไม่มีความพร้อมในเรื่องของสถานที่ บุคลากร และงบประมาณ รวมไปถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัย ทำให้ขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดีและต่อเนื่อง รวมทั้งวัฒนธรรมของข้าราชการที่เกรงกลัวผู้บังคับบัญชา อุปถัมภ์คุ้มครองญาติมิตร คนสนิท และคิดว่าตนมีอำนาจเหนือประชาชน ในส่วนตัวกฎหมายเองก็ยังมีช่องว่างที่เอื้อประโยชน์ต่อภาครัฐเช่นกัน จึงทำให้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเป็นไปอย่างไม่กว้างขวางเท่าที่ควร

8. แนวทางในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในสิทธิที่จะได้รู้ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้แก่ เพิ่มการประชาสัมพันธ์โดยใช้สื่อที่มีความหลากหลาย สามารถดึงดูดความสนใจ เข้าใจได้ง่าย และดำเนินไปอย่างต่อเนื่องครอบคลุมทั่วถึงประชาชนทุกระดับของประเทศ นอกจากนี้ควรจัดกิจกรรม/อบรม/สัมมนา เพื่อรณรงค์ให้ทั้งภาครัฐที่จะต้องเป็นกลไกหลักในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และภาคประชาชนที่จะต้องใช้สิทธิเพื่อประโยชน์ของสังคมส่วนรวม มีความรู้ความเข้าใจให้มากเพียงพอ สำหรับสถาบันการศึกษาเองก็ต้องเล็งเห็นประโยชน์ของกฎหมายฉบับนี้ โดยนำเนื้อหาของกฎหมายดังกล่าวบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนในสถานศึกษา ให้มีความสำคัญเทียบเท่ากับวิชาอื่น ๆ ภาครัฐจะต้องยึดหลักของความโปร่งใสในการบริหารประเทศ โดยการเปลี่ยนทัศนคติให้มีความร่วมมือในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร ลดกระบวนการที่ยุ่งยากของระบบราชการ ประกอบกับกฎหมายเองต้องมีความศักดิ์สิทธิ์สามารถควบคุมให้เกิดการปฏิบัติ และสามารถนำผู้กระทำผิดมารับโทษตามสมควร ก็จะสามารถทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกอยากมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิสมดังเจตนารมณ์ของกฎหมายฉบับนี้ได้

The study on factors that influence the knowledge and understanding of the people in the right to know under the Official Information Act B.E. 2540 is the experimental research that is based on the questionnaire as the tool for collecting data from 400 people in the sample from various professions that can be regarded as the people who have knowledge on the Official Information Act B.E. 2540 including civil servant, academicians, mass media workers, entrepreneurs or businesspeople, and non-government organization (NGO)

It was found from the study that most of the sample know and understand the Official Information Act B.E. 2540 in the medium level; by that the knowledge and understanding have relationship with various issues including the traditional Thai political culture, political experience, and experience concerning the Official Information Act B.E. 2540.

In addition, the sample had identified the problem and obstacle in following the Official Information Act B.E. 2540 that was the lack of knowledge and understanding in the right and guideline under the law; the sample regarded the use of such right as the thing that was far from them and they did not want to be involved in politics. Most of the sample then propose the opinions in that there should be public relation by using a variety of media and there should be training and seminar in order to provide people with knowledge and understanding and to make these people recognize the benefits from using such right correctly.